

1 A bizonyítási teher

1.1 Melyek a bizonyítási teherre vonatkozó szabályok?

A svéd jog a bizonyítékok és a bizonyítási eszközök szabad megválasztásának elvén alapul. Az üggyel kapcsolatban felmerült valamennyi elem részletes értékelését követően a bíróság dönt arról, hogy mit tekint bizonyítottnak. A bíróság dönti el azt, hogy a bizonyítéknak milyen értéket tulajdonít.

A bizonyítékok elfogadhatóságával kapcsolatos bizonyos szabályok az ítélezési gyakorlat során alakultak ki, például azzal kapcsolatban, hogy a bizonyítási teher kire hárul. A meglehetősen leegyszerűsített főszabály – amely alól számos kivétel van – az, hogy a bizonyítás terhe a valamely állítást megfogalmazó félre hárul. Ha az egyik fél számára könnyebb valamely tényt bizonyítani, a bizonyítási teher gyakran rá hárul. Ha az egyik fél számára nehézséget okoz valamely körülmény bizonyítása, ez szintén jelentőséggel bírhat annak megállapítása során, hogy kire hárul a bizonyítási teher. Ha például az egyik fél tartozás megfizetését követeli, bizonyítania kell, hogy az ellenérdekű féllel szemben követelése áll fenn. Ha az ellenérdekű fél azt állítja, hogy a tartozás megfizetése már megtörtént, neki kell bizonyítania, hogy valóban ez a helyzet. Kártérítési felelősségi ügyekben általában arra a félre hárul a bizonyítási teher, aki azt állítja, hogy kárt szenvedett el. Bizonyos tények esetében a bizonyítási teher meg is fordulhat.

Ha a benyújtott bizonyítékok nem kellően megalapozottak, a bíróság a szóban forgó körülményt nem használhatja fel vizsgálata alapjául. A bekövetkezett kár értékének megbecslése esetében irányadó kivétel szerint ha a kárösszeggel kapcsolatban lehetetlen vagy rendkívül nehéz bizonyítékokat beszerezni, a bíróság a kár értékét ésszerű összegben határozhatja meg.

1.2 Vannak-e olyan szabályok, amelyek bizonyos tények tekintetében mentesítenek a bizonyítási teher alól? Milyen esetekben? Lehetséges-e egy konkrét jogi vélelmet bizonyítással megdönteni?

Lásd az 1.1. kérdésre adott választ.

1.3 Milyen mértékben kell a bíróságnak meggyőződnie valamely tényről ahhoz, hogy ítéletét e tény fennállására alapozza?

A bizonyító erőre vonatkozó követelmények az adott ügy típusától függnek. Polgári peres ügyekben az az általános követelmény, hogy a szóban forgó tény igazolni kell. Bizonyos polgári peres ügyekben a bizonyítékokkal szemben enyhébb követelmények is támaszthatók. Példaként említhetők a lakossági biztosítási szerződésekkel kapcsolatos ügyek, amelyek esetében elegendő, ha a biztosítási esemény bekövetkezésének valószínűsége nagyobbak tűnik, mint annak elmaradásáé.

2 A bizonyításfelvétel

2.1 A bizonyításfelvétel minden esetben valamelyik fél kérelmére történik, vagy bizonyos esetekben a bíró maga is kezdeményezheti azt?

A bizonyítás a felek feladata. Azokban az ügyekben, amelyekben a felek nem tudnak egyezsége jutni, a bíróságnak lehetősége van arra, hogy a felek kérése nélkül vonjon be új bizonyítékokat az ügybe. Felügyeleti vagy láthatási jogi ügyekben ezért a bíróság dönthet úgy, hogy a vizsgálatot kiegészítő bizonyítékokkal kell alátámasztani. Azon polgári peres ügyekben, ahol van esély a felek megegyezésére, a bíróság saját hatáskörben nem vonhat be új bizonyítékokat az ügybe.

2.2 Ha a bíróság helyt ad a fél bizonyításfelvételre vonatkozó kérelmének, mik a következő lépések?

A bizonyítékokat a főtárgyaláson ismertetik.

2.3 Mely esetben utasíthatja el a bíróság a fél bizonyításfelvételre irányuló kérelmét?

A bíróság elutasíthatja a bizonyítást, ha a bizonyítani kívánt dolognak az ügy szempontjából nincs jelentősége. Ez akkor is érvényes, ha nincs szükség bizonyítékokra, vagy ha a bizonyíték nyilvánvalóan semmilyen befolyással nem lenne az ügyre. Léteznek továbbá olyan szabályok, amelyek szerint írásos tanúvallomás csak kivételes körülmények között vehető figyelembe.

2.4 Milyen bizonyítási eszközök léteznek?

Svédországban főszabály szerint öt alapvető bizonyítéktípus (bizonyítási eszköz) létezik. Ezek az alábbiak:

írásos bizonyíték;
tanúk meghallgatása;
valamely fél meghallgatása;
szakértő meghallgatása;
szemle.

2.5 Milyen módon vehető fel a tanúk vallomása, és különbözik-e ez a szakértő tanúk meghallgatásától? Melyek az írásbeli bizonyítékok és a szakértői jelentések/vélemények benyújtásának szabályai?

Általános szabály, hogy a tanút szóban, a bíróság jelenlétében kell meghallgatni. Írásos tanúvallomásokra nem lehet hivatkozni. A bíróság beleegyezésével azonban a tanú a meghallgatás közben használhatja a saját jegyzeteit. Ha a bíróság másképp nem rendelkezik, a meghallgatást az a fél kezdi, aki a tanút beidézttette (ezt nevezik közvetlen kikérdezésnek). Az ellenérdekű fél ezután kap lehetőséget a tanú kikérdezésére („keresztkikérdezés”).

Szakértői bizonyítás esetében azonban a főszabály az, hogy a szakvéleményt írásban kell benyújtani. A szakértőt bármelyik fél kérésére szóban is meg kell hallgatni az eljárás során, kivéve, ha ennek az adott ügyre nézve nyilvánvalóan nincs jelentősége. A szóbeli meghallgatásra akkor is sort kell keríteni, ha fontos, hogy a szakértőt közvetlenül a bíróság jelenlétében hallgassák meg.

Ha az úgyról – pl. a tanú meghallgatása céljából tartott – főtárgyalás után születik döntés, az írásos bizonyítékokat és a szakértői véleményeket főszabály szerint fel kell olvasni a tárgyaláson, hogy a bíróság az anyagot ítéletében figyelembe vehesse. A bíróság azonban az írásos bizonyítékok tárgyaláson történő felolvasása nélkül is úgy tekintheti, hogy ezeket a főtárgyalás során meghallgatta.

2.6 Van-e olyan bizonyítási mód, amely erősebb a többinél?

A svéd jogban a szabad bizonyítás elve érvényesül. Ez egyebek mellett azt jelenti, hogy a jogban nincsenek külön szabályok az egyes bizonyítékok súlyára vonatkozóan. Ehelyett a bíróság független értékelést végez a felmerült bizonyítékokkal kapcsolatban, és eldönti, hogy mit lehet az adott ügyben bizonyítéknak tekinteni.

2.7 Van-e kötelezően előírt bizonyítási mód egyes tények bizonyítására?

A szabad bizonyítás elve azt jelenti, hogy nincsenek olyan szabályok, amelyek előírnák, hogy adott körülmények bizonyításához adott típusú bizonyítékokra lenne szükség. Ehelyett a bíróság átfogóan értékeli az ügy körülményeit, amikor azt vizsgálja, hogy mi nyert bizonyítást.

2.8 Kötelezi-e a jog a tanúkat a vallomástételre?

A svéd jog értelmében általános vallomástételi kötelezettség érvényesül. Ez azt jelenti, hogy – főszabályként – a tanúként beidézett személy köteles tanúvallomást tenni.

2.9 Milyen esetben tagadhatják meg a vallomástételt?

Nem kötelező tanúskodni, ha az ügyben a tanúként beidézett személy az egyik peres fél közeli hozzátartozója. A tanú megtagadhatja a nyilatkozattételt bizonyos tényekkel kapcsolatban, ha nyilatkozatával annak felfedésére kényszerülne, hogy jogellenes vagy tisztességtelen cselekményt követett el. Bizonyos körülmények között az üzleti titok felfedése is megtagadható. Egyes szakemberek – pl. egészségügyi dolgozók – esetében a vallomástételi kötelezettségre bizonyos korlátozások vonatkoznak.

2.10 Alkalmazható-e szankció a tanúskodást megtagadó személlyel szemben, illetőleg a személy kényszeríthető-e a vallomástételre?

A tanúként meghallgatandó személyt pénzbírság megfizetésének terhe mellett beidézik a tárgyalásra. Ha a tanú nem jelenik meg, és távollmaradására elfogadható indokot (pl. betegség) nem tud felhozni, a pénzbírságot kiszabják. Ha a tanú nem jelenik meg a bíróság előtt, a bíróság dönthet úgy is, hogy rendőrséggel állíttatja elő a bíróságra. Végül a bíróság a kérdésekre való válaszadás megtagadása miatt őrizetbe is vetetheti azt, aki a tanúskodást elfogadható indok nélkül megtagadja.

2.11 Van-e olyan személy, akitől nem szerezhető be tanúvallomás?

Ha a tanúként beidézett személy 15 év alatti vagy mentális zavarban szenved, a bíróság a körülmények figyelembevételével mérlegeli, hogy az illető meghallgatható-e tanúként. Lásd még a 2.9. pontot.

2.12 Mi a bíró és a felek szerepe a tanú kihallgatásában? Milyen feltételekkel tehető tanúvallomás videokonferencia útján vagy egyéb technikai eszközök segítségével?

A tanú kihallgatását általában az a személy kezdi, aki a tanút beidézette (közvetlen kikérdezés). Ezután az ellenérdekű fél tehet fel kérdéseket („keresztkikérdezés”). A keresztkikérdezést követően a tanú beidézését indítványozó személy és a bíróság további kérdéseket tehet fel. A bíróságnak el kell utasítania azokat a kérdéseket, amelyeknek nyilvánvalóan semmi közük az ügyhöz, vagy amelyek egyéb módon megtévesztők vagy nem odaillők.

A bírósági tárgyaláson részt vevő felek, tanúk és más személyek indokolt esetben akár másik helyszínről, videokapcsolaton keresztül is részt vehetnek a tárgyaláson. A főszabály azonban az, hogy a beidézett személyeknek személyesen kell megjelenniük a bíróságon.

A tanú kihallgatása telefonon is történhet, ha a tanú bíróságon történő megjelenésének költségeit, valamint személyes meghallgatásának fontosságát mérlegelve ez indokolt.

3 A bizonyítékok értékelése

3.1 Ha az egyik fél nem jogszerűen szerezte be a bizonyítékokat, vonatkozik-e valamilyen korlátozás a bíróságra az ítélethozatallal kapcsolatban?

A szabad bizonyítás elve értelmében mindössze néhány olyan kivétel létezik, amelyek értelmében bizonyos fajta bizonyítékok felhasználása tiltott. Ezért az a tény, hogy a bizonyítékot nem megengedett módon szereztek be, elvileg nem akadályozza azt, hogy a tárgyaláson az adott bizonyítékra hivatkozzanak. Ez a tény azonban lényeges lehet akkor, ha a bizonyítéknak a bizonyítékok mérlegelése során korlátozott bizonyító erőt tulajdonítanak.

3.2 Ha félként veszek részt az ügyben, bizonyítéknak számít-e a nyilatkozatom?

Amennyiben az adott felet büntetőjogi felelősség terheli az általa szolgáltatott információk pontosságát illetően, nem tanúskodhat, hanem meghallgatása eskü alatt történik.

Utolsó frissítés: 05/11/2015

Ennek a lapnak a különböző nyelvi változatait az Európai Igazságügyi Hálózat tagállami kapcsolattartói tartják fenn. Az Európai Bizottság szolgálata készíti el a fordításokat a többi nyelvre. Előfordulhat, hogy az eredeti dokumentumon az illetékes tagállami hatóság által végzett változtatásokat a fordítások még nem tükrözik. Sem az Európai Igazságügyi Hálózat, sem a Bizottság nem vállal semmilyen felelősséget, illetve kötelezettséget az e dokumentumban közzétett vagy hivatkozott információk és adatok tekintetében. Az ezen oldalért felelős tagállam szerzői jogi szabályait a Jogi nyilatkozatban tekintheti meg.